

ליפן, כדי להכשיר את הקרקע בארץ לקליטת תלמידיו. אך כל מאמציו לממש מטרה זו עלו אז בתוהו. לאחר שוך הקרבות במזרח הרחוק הוא דרש בתוקף מתלמידיו לא להרפות מהמאמצים לעלות לא"י ולכוון בה את הישיבה המפוארה.² אלא שמשמים עקבו בעדו וכל הנסיונות שנעשו מבית ומבחוץ להשיג היתרי עליה, נכשלו. הבריטים, למרות הבטחות שפזרו, סרבו להעניק אשרות כניסה לתלמידי הישיבה והמשיכו לדבוק במדיניות "הספר הלבן".

מי שפעל באופן נחרץ וללא לאות להשיג סרטיפיקאט קולקטיבי לכל תלמידי הישיבה היה **הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל** אב"ד טיקטין. הוא הגיע לארה"ב עוד בראשית המלחמה ומאז פעל במסירות נפש ביעד ההצלה האמריקאי לעזור לישיבת מיר בגלותה בשנחא. משהסתהימה המלחמה הוא השקיע מאמצים רבים להעלותה לא"י.

בחורף תש"ו נסע הגר"א קלמנוביץ לאנגליה ע"מ להשיג אשרות עליה (סרטיפיקאטים) לא"י עבור ישיבת מיר. בתחילה צלחה דרכו והוא קיבל הבטחה מגורמים בכירים שהאשרות יגיעו בקרוב. לאור זאת הבריק הגר"א קלמנוביץ את הבטחה, שלפיה תוך זמן קצר תתאפשר עלייתם של בני הישיבה לא"י. בו בעת המשיך הגר"א קלמנוביץ לארץ ישראל ע"מ להכשיר את הקרקע לקליטת הישיבה שם. אלא שלמרב הצער, אירועים פוליטיים שהתרחשו אז בארץ, גרמו לאנגלים לסגת מהבטחתם, ועלייתה של הישיבה לא"י סוכלה.³

ב

מחוסר ברירה עלתה על הפרק התכנית להגר לארה"ב. אמריקה נצטירה אצל כולם כארץ מקלט לפליטים, ובאופן יחסני, כך סברו, יהיה יותר קל להיכנס לארה"ב מלהתדפק על שערי ארץ ישראל הנוקלים. אלא שבשלב הראשון של המשגיח זצ"ל את הרעיון מאחר וחשש לגורלם הרוחני של תלמידיו. אמנם ארה"ב היא מדינת חופש, אך תרבותה החומרית הבולטת עשויה להשפיע באופן שלילי על מעמדם התורני. לא לשם כך הם נחלצו מגויא ההריגה.

אולם, אחרי שכשלו המאמצים להשיג לבני הישיבה סרטיפיקאטים לארץ ישראל, א"א היה עוד להמתין. באחד המכתבים שהריצו עסקני הישיבה בשנחא לגר"א קלמנוביץ, סיפרו בין השאר ש"כשל כח הסכל וכל חפצנו לצאת כבר מכאן. אם עליה

2. ראה מכתבו החריף והנוגש לתלמידי הישיבה בשנחא שפורסם במוסף שבת קורש של "יתר נאמן". ... עמ' 7-6.
3. על פעילותו המסורה ראה הו"ה

בפאתי קדם ח"ג, עמ' תתקמ"ו-תתקמ"ז, ומכתבו של המשגיח זצ"ל אליו שהתפרסם באור יחזקאל: מכתבים (כני ברק תשל"ח) עמוד מ"ב-מ"ג.

לא"י אינה מתאפשרת לעת עתה, בדצוננו לנסוע לפחות לארה"ב".⁴ הכיוון בשלב זה היה כבר ברור והמשגיח זצ"ל נאלץ להסכים לכך בדיעבד.

עסקני הישיבה בשיתוף פעולה עם הגר"א קלמנוביץ היפנו עתה את כל המאמצים להשיג אשרות כניסה לארה"ב, אך גם זה לא עלה בקלות. הממשלה האמריקאית לא רצתה להעניק אשרות למספר כה גדול של בחורים (350 בקירוב) חסרי מקצוע. רק לאחר פעולות נמרצות שעשה הגר"א ובלחץ גורמים שונים ניאותו האמריקאים לאשר את כניסתם של בחורי הישיבה בתור "סטודנטים הבאים להשתלם בלימודים".

האשרות לא ניתנו לכל התלמידים בבת אחת אלא לקבוצות קבוצות עפ"י רשימות של שמות שהוצגו לשלטונות ההגירה.⁵ הקבוצה האחרונה עזבה את שנחא בתחילת חודש טבת תש"ז ובראשה היה המשגיח זצ"ל. כעבור ימים אחדים היא הגיעה לסאן פרנסיסקו על החוף המערבי של ארה"ב, שם נערכה להם קבלת פנים חמה ורשמית.⁶

ג

המכתב המתפרסם להלן חושף את נסיבות שינוי עמדתו של המשגיח זצ"ל, ואת עמדתו של **מרן החזון איש זי"ע** שישב בבני ברק. המכתב נשלח ע"י המשגיח לחזון איש ערב יציאתו משנחא והוא מתאר את מצב הדיעבד שאליז נקלעו בני ישיבת מיר, שבנינו נאלצו לגנוז לפי שעה את שאיפתם לעלות לא"י, ולהמירה במקלט זמני לכאורה בארה"ב. המכתב וצילומו התפרסמו בספר **הזריחה בפאתי קדם ח"ג**, עמ' תתקנ"ז - תתקנ"ח.

4. ראה שם, ח"ג, עמ' תתקמ"ז.
5. זו הסיבה הנזכרת שם. ברם, ממכתב אחר של המשגיח זצ"ל שפרסם באור יחזקאל: מכתבים, ל"י, עולה כי מאחר ובאותו זמן רק ספינות מועטות הפליגו בקו שכין שנחא לסאן פרנסיסקו, ולא
נמצאו מספיק מקומות לכל תלמידי הישיבה בספינה אחת, לכן נאלצו להתחלק לשלש קבוצות שהפליגו במועדים שונים.
6. הזריחה בפאתי קדם ח"ג, עמ' תתקמ"ח - תתקנ"ח.